

Fra

Helles m.fl. "Store Linger i Verdenhistorien"

Gyldendal, 2003

Fra jæger til landbruger

Niveauet i fortidens håndværk var højt. Her går den smukke udførelse hånd i hånd med fascinationen af løvedyrene. Fotoet viser en ceremoniel kobberøkse fra en begravelsesplads i Mellemøsten fra omkring 2000 f.Kr.

De tidligste spor af mennesker stammer fra Østafrika og fører os 3,7 millioner år tilbage i tiden. På det tidspunkt strejfede små oprejste væsner omkring ved vulkanen Sadiman i Tanzania for at finde føde. I den endnu bløde lava fra et vulkanudbrud har de sat deres fodspor.

Dette meget tidlige menneske udviklede i løbet af de følgende millioner år nye og større biologiske arter. Det bredte sig over hele verden, begyndte at anvende redskaber af sten og dyreknogler, lærte at lave ild, og blev også i stand til at bygge beskyttede opholdssteder.

Indtil for ca. 12000 år siden levede menneskene udelukkende af jagt, fiskeri og indsamling af bær og frugter. De organiserede sig i små grupper på skiftende opholdssteder, afhængigt af, hvor det var muligt at finde føde.

Fra ca. 10000 f.Kr. kan vi bl.a. fra undersøgelser af grave se, at vilde kornsorter får større betydning i fødesammensætningen i Mellemøsten. Menneskenes antal var flerdoblet, derfor var storvildtet i tilbagegang. Det blev stadig mere nødvendigt at supplere kosten med anden slags føde. I de følgende år foregik en forædling af korn typerne flere steder i den frugtbare halvmåne. Omkring 8000 f.Kr. blev obsidiansten fra Lilleasien og Armenien en vigtig vare i Mellemøstens byttehandel. Den blev anvendt til at fremstille kornsegl til at høste korn med. Der-

med er det tidligste agerbrug opstået. Denne udvikling blev først fuldført i Mellemøsten, men også andre steder i verden som fx i Mexico, i Østafrika og i Kina foregik der i årtusinderne før vor tidsregning en udvikling af samme art, presset frem af befolkningsvæksten.

Omtrent samtidig med overgangen til agerdyrking blev også husdyravlen indført. Tamsvinet og geden kendes fra ca. 8000 f.Kr., tamkvæg fra ca. 6000.

Landbrugsrevolutionens betydning

Overgangen fra jagt til landbrug betegner et vendepunkt i menneskets historie. Der blev bedre kontrol med fødeproduktionen, som kunne forædles og forøges. Der blev plads til en større befolkning, hvis overlevelse var afhængig af nye teknikker og dyrkningsmetoder. Der opstod faste bosættelser, der gjorde mere fælles regulering nødvendig, end der havde været brug for i de små jægergrupper. Med landbrugsrevolutionen, som denne udvikling er blevet kaldt, blev samfundenes historie en vigtig del af menneskets historie. Befolkningsmængden steg og den materielle rigdom blev forøget, men det gjorde sliddet også. Det nye system krævede mere arbejde, mere tvang og mere sur regelmæssighed end jægerens friere liv.

De ældste bykulturer

De ældste bykulturer opstod mere eller mindre uafhængigt af hinanden ved fire store flodsystemer. De første byer opstod ved Euphrat og Tigris 3500-3100 f.Kr. (Mesopotamien = landet mellem floderne). Kort efter 3000 f.Kr. findes der byer ved Nilen i Ægypten, omkring 2500 ved Indus i det nuværende Pakistan, og fra 1400 ved Hwang-Ho i Kina.

For at der kan opstå en by, skal landbruget være i stand til at producere et fødevareoverskud, der er stort nok til at kunne underholde andre end bønderne selv. Dette leder til dannelse af bystater, der består af afgrænsede landbrugsområder med en by som centrum.

I Mesopotamien kan arkæologerne følge udviklingen af sådanne bystater fra 3000-tallets midte og

frem gennem udgravning af den store mængde ruinhøje (tall på arabisk), som årtusinders bosætning, byggeri, ødelæggelse og genopbygning har efterladt på den flade flodslette. Disse udgravninger har ikke blot givet os viden om byernes størrelse og udseende, samt hvordan folk boede. Men mange tusinde indskrifter og lertavler gør det desuden muligt for første gang at få oplysning om, hvordan livet i byen har været, hvordan familiens liv har formet sig, og hvordan byen har været styret.

De arkæologiske fund vidner om samfund, der var præget af stadige kampe mellem bystaterne og mellem bystater og nomader fra ørkenen i syd og bjergområderne i nord.

De fire flodkulturer i den gamle verden

*En gang var de fire flodkulturer civilisationens spydspids.
I dag synes kun Kina at have potentiale til at nå fortidens højder.*

